

APROXIMACIÓ A L'ESTUDI DE L'ATENEU DE VILANOVA I LA GELTRÚ

M.^a DEL CARME BARCELÓ I RÀFOLS

Vilanova i la Geltrú

INTRODUCCIÓ

Un ateneu és una institució, un centre que crea i acull cultura, que difon i enfronta alternatives culturals, fruit del treball de la raó humana, que poden ser de caire científic o de caire literari. Remuntant-nos en la història, les societats d'extensió cultural popular anomenades ateneus apareixen a finals del segle XVIII i experimenten un primer desenvolupament durant la primera meitat del segle XIX.⁽¹⁾

L'ateneu, segons la definició que dona la *Gran enciclopèdia catalana*, és una «associació científica i literària dedicada a elevar el nivell intel·lectual dels seus associats mitjançant discussions, conferències, cursos i lectures».

Des de mitjans de segle passat, la presència d'aquestes societats culturals en les zones industrialitzades —i Vilanova ho

era— i en les àrees urbanes de l'Estat espanyol es fa més intensa. El seu comú denominador és aquest afany de difusió del saber modern.

Aquests centres disposen de local, biblioteca —l'Ateneu de Vilanova en els darrers temps arribà a reunir una biblioteca de més de 25.000 volums—, sala de lectura, etc. Es mantien substancialment gràcies a les quotes dels socis, perquè les ajudes filantròpiques i les subvencions oficials no solen arribar gaire enllà. L'ur activitat recreativa, cultural i escolar era diversa, però generalment predominava un d'aquests aspectes sobre els altres.

Al començament del nostre segle, el nombre d'ateneus d'inspiració popular creix i es diversifica. Durant la Segona República sorgeixen a Catalunya grups i entitats culturals especialitzades en aspectes concrets, la qual cosa constitueix una novetat en relació amb els antics ateneus de caire més enciclopèdic i estructurats en diverses seccions d'activitats en principi molt variades.

La funció dels ateneus a la fi del segle era la de proporcionar una ensenyança elemental i tècnica, generalment, però no sempre, poc qualificada. Al mateix temps eren centres de vida social, d'esbarjo i també sovint, malgrat els estatuts que invariablement bandejaven les actituds polítiques, reliscaven cap a lluites partidistes.

L'ur activitat estava determinada per una demanda social de cultura i d'educació qualificada. La tasca que les institucions i centres oficials feien en aquest sentit era, al començament de segle, totalment insuficient. Per això, no era pas únicament per filantropia que els industrials s'avenien a subvencionar ateneus. A més no faltaven treballadors que anaven als cursos nocturns dels ateneus amb l'esperança que aquesta assistència els donaria una qualificació que contribuiria a l'ur promoció social.

NAIXEMENT I CONSOLIDACIÓ DE L'ATENEU DE VILANOVA I LA GELTRÚ

El 7 de maig de 1877 una junta encarregada de practicar les gestions necessàries per a l'establiment d'un ateneu a Vilanova va

presentar a l'Ajuntament de la vila el projecte d'estatuts i la sol·licitud perquè el municipi tramités l'aprovació del Govern Civil de la província.

Aquesta junta estava formada per Teodor Creus, Josep Puigdemasa, Salvador Tomàs, Pvre., Francesc Bonet, Josep Tomàs, Antoni Marrugat, Demetri Galceran i Jeroni Marquès. El 8 de juny del mateix any el governador va aprovar el reglament de la societat.⁽²⁾

D'aquests esdeveniments el cronista local Joan Torrents i Marquès, que signava Aurelio, publicà al *Diario de Villanueva* del 12 de juny de 1907 un article on llegim: «Numerosos vecinos acudieron al local de la calle Ravalet de esta villa a las tres de la tarde del día 22 de abril de 1877, convocados por el que fue querido profesor D. Francisco Bonet, para tratar de la fundación de un centro instructivo. Aceptados con entusiasmo tan laudables propósitos, aprobándose los Estatutos de la proyectada sociedad y nombrada una comisión encargada de efectuar los trabajos previos de instalación. Con la suma recaudada por subscripción, de importe 579,50 pesetas, adquiriéronse los muebles y objetos indispensables a la enseñanza general. En dos pliegos firmaron 160 distinguidas personas en concepto de socios fundadores. A los diez y siete de Junio siguiente inauguróse el titulado 'Ateneo de Villanueva y Geltrú', en una casa de la calle de Padua, esquina de la de San Pablo, presidiendo el acto el concejal D. José Casellas, en representación del Alcalde. El secretario Sr. Torrents, dió cuenta en una memoria de los pagos y diligencias realizadas hasta aquella fecha; y seguidamente el Sr. Creus, leyó, a presencia de las autoridades locales y de un distinguido concurso, un bien escrito discurso disertando sobre el tema: 'Sin el equilibrio en el desarrollo de los intereses morales y materiales no hay paz, sosiego ni bienestar en los pueblos y naciones'. Con un voto de gracias formulado por D. José Gatvillarro a la Junta organizadora, declaróse constituida la sociedad».⁽³⁾

Poc temps després, l'Ateneu es va convertir en un centre cultural destinat fonamentalment a fomentar la instrucció entre les classes obreres.

Però el 20 de juny de 1879, va ser presentat a l'Ajuntament, perquè aquest el trametés al governador, el reglament d'un ateneu obrer, que era presidit per Magí Bertran.⁽⁴⁾ El Sr. Bertran era un radical i progressista, que va ser síndic de la vila l'any 1869. Amb això es manifestava que el poble no tenia una total confiança en la burgesia.

L'existència de dues societats, paral·leles en la seva aparent finalitat, però divergents en la seva orientació, no satisfia molta gent, de manera que es van fer els treballs necessaris per arribar a una unificació. El 10 d'octubre de 1880, s'aconsegüí pactar unes bases honroses per a la fusió de les entitats. Finalment el 16 de gener de 1881 es va fer la fusió dels dos ateneus en una assemblea extraordinària de socis,⁽⁵⁾ on la idea predominant era continuar la tasca d'ensenyament i cultura a les classes obreres.

El primer president de l'Ateneu de Vilanova i la Geltrú fou el rector de l'Escola Pia local, pare Eduard Llanes i Zubero. L'antic president, Teodor Creus, anys a venir, escrivia: «Entrado a presidir el P. Llanas el Ateneo de una manera definitiva, más que glorias a contar, tuvo pesares a sufrir, pues que, con la fusión efectuada con otra sociedad, quedó el primero absorbido y anulado por la segunda. Y contrariados constantemente los propósitos y las iniciativas de aquél (...) tuvo que resignar aquella presidencia primero, y salir a mediados de marzo de 1881 de la Sociedad también (...).»⁽⁶⁾

L'activitat de l'Ateneu de Vilanova i la Geltrú va continuar fins l'any 1939, quan els esdeveniments de la Guerra Civil van marcar la fi de l'entitat.

ORGANITZACIÓ I FUNCIONAMENT DE L'ATENEU DE VILANOVA I LA GELTRÚ

Els estatuts de l'Ateneu de Vilanova van rebre diverses transformacions al llarg dels anys. En el reglament de l'Ateneu Obrer, l'únic objectiu és la instrucció i l'esplai de la classe obrera. En canvi en els estatuts de l'Ateneu del 1812, l'objectiu no queda restringit a la classe obrera sinó que diu: «Su objetivo es cultivar las ciencias, las letras y las artes; estrechar los vínculos de amistad

y compañerismo entre los individuos que a él pertenezcan; aproximar las clases sociales y promover el perfeccionamiento moral y el fomento de los intereses materiales».⁽⁷⁾ Ja que és el resultat de la fusió dels dos ateneus ha de tenir un caire més obert, però tot i així s'hi veu una actitud una mica paternalista per part de la junta de govern de l'Ateneu.

Ara bé, aquesta tasca no és compatible ni amb la política ni amb la religió per la qual cosa quedava prohibit de parlar-ne al local de la societat.⁽⁸⁾

Quant al règim intern, s'estableix que la direcció i l'administració de l'Ateneu dependran de la junta directiva, que a l'Ateneu Obrer la componen onze persones elegides per sufragi universal que són el president, els sots-president, el secretari, el tresorer, el sots-secretari, el comptador, un bibliotecari i quatre vocals. En canvi a l'Ateneu de 1881 la junta era composta per quinze persones, suprimint el càrrec de comptador i augmentant el nombre de vocals a nou.⁽⁹⁾

Econòmicament la font d'ingressos consistia en les quotes dels socis. Hi havia dues quotes, els socis de nombre que pagaven una o dues pessetes mensuals i els socis protectors amb una quota de cinc o més pessetes. Aquesta diferència de quota no hi era a l'Ateneu Obrer on tots els socis pagaven la mateixa quota de quatre rals.

Al 1879 l'Ateneu de Vilanova tenia un pressupost anual de més de set mil pessetes.

A l'acte de fusió dels dos ateneus vilanovins, s'hi van comptabilitzar més de sis-cents socis, segons la crònica del *Diario de Villanueva y Geltrú* del 20 de gener de 1881.⁽¹⁰⁾ Entre els socis del l'Ateneu hi havia representants de totes les classes socials; comerciants, industrials, hisendats, capitalistes, advocats, metges, sacerdots, artesans, obrers, pagesos. Això ens demostra la gran quantitat de gent que entrava i sortia de l'Ateneu, que es beneficiava dels serveis que allí es donaven, especialment gent jove, que no estava necessàriament en les llistes d'adherits i cotitzants.

Per poder ser soci de l'Ateneu Obrer s'havien de tenir setze anys d'edat, treballar o viure de rendes pròpies, ser proposat per dos socis i fer efectius vuit rals d'entrada a més de la quota mensual. Quant als deures, els socis havien de respectar els acords de les assemblees, els drets dels altres socis, tenir una actuació que no desdigués de l'actuació de l'Ateneu i vetllar i fer estendre dins el seu radi d'acció les campanyes que per al millorament intel·lectual de la classe treballadora portés a cap l'Ateneu.⁽¹¹⁾

ACTIVITAT CIUTADANA DE L'ATENEU DE VILANOVA I LA GELTRÚ

Dintre de l'activitat de l'Ateneu cal considerar tres aspectes: conferències, xerrades i col·loquis; la biblioteca i la tasca escolar.

Les activitats culturals en sentit ampli constitueixen un dels aspectes més característics del centre. Un cicle de conferències dominicals sobre punts clars i senzills a l'abast de la majoria dels oients que assistien regularment a l'Ateneu va ser el punt de partida. Hi van participar gran quantitat de representants de la intel·lectualitat vilanovina, tals com el pare Llanes, rector de les Escoles Pies; Francesc Bonet, professor de l'Escola d'Arts i Oficis; Enric Puig, tinent d'Alcalde, membre de la junta directiva de l'Exposició Regional i secretari de l'Ateneu; i d'altres com Magí Escofet.

També van ser molt importants les reunions que tenien lloc a l'Ateneu tots els dijous a les quals podien anar tots els socis i l'objectiu de les quals era il·lustrar-se mútuament mitjançant lectures, explicacions o discursos sobre temes literaris, científics o artístics de lliure elecció dels participants. Aquests «Dijous de l'Ateneu» van donar com a fruit diversos treballs, especialment la investigació i excavació de Sant Miquel d'Olèrdola i de Sant Gervasi (al litoral vilanoví). Aquests dos treballs van arribar a tenir ressò fins i tot a la premsa barcelonina de l'època.⁽¹²⁾

Van ser molt importants els certàmens literaris que l'Ateneu va organitzar. El primer certamen va ser acordat el 28 d'abril de 1885, per celebrar-lo l'endemà de la Festa Major de la Mare de

Déu de les Neus. El cartell fou publicat el dia 31 de maig. La passa del còlera, sobrevinguda aquell estiu, obligà a ajornar el certamen. Finalment es publicà la decisió el dia 21 d'octubre i el dia vint-i-cinc tingué lloc la festa de repartiment de premis, coincidint amb el primer aniversari de la inauguració de la Biblioteca-Museu Balaguer. El Sr. Bonet va presidir l'acte, acompanyat del diputat provincial Sr. Josep A. Benach, del tinent d'alcalde Sr. Josep A. Grifols, altres autoritats, junta directiva i membres del jurat.⁽¹³⁾

El premi del Certamen Literari i Artístic fou adjudicat al senyor Manuel Creus i Esther, autor d'una memòria titulada: *Necesidad de conocimientos artísticos para producir obras bellas, y utilidad de los centros teóricos-prácticos de artes y oficios para difundir dichos conocimientos entre los artesanos.*

Seguint l'estil del primer, a l'11 de juny de 1886 es va enviar als socis la circular que anunciava la preparació d'un segon Certamen Literari i Artístic per al 24 d'octubre del mateix any. L'acte de repartiment de premis va celebrar-se al Teatre Tívoli i el Sr. Josep Coroleu i Inglada, president del jurat, obrí l'acte amb un discurs pronunciat en català.⁽¹⁴⁾

El 1877 l'Ateneu de Vilanova comptava amb una biblioteca de més de tres mil volums i restava oberta de les vuit del matí a les deu del vespre. La base d'aquesta biblioteca va ser les aportacions dels socis de més d'una col·lecció de llibres donada per la Direcció General de la Instrucció Pública, Agricultura i Indústria. A més comptava amb gran nombre de revistes i publicacions tant de tipus literari com científic.⁽¹⁵⁾

La societat va publicar, quasi des de la seva fundació, un «Boletín del Ateneo de Villanueva i Geltrú». El primer número va aparèixer el primer d'abril de 1882. Al començament va ser una publicació bimensual, després mensual o «quan la directiva de l'entitat ho creia convenient». L'última edició fou pel setembre de 1915. Va publicar algunes edicions extraordinàries com la que es va fer amb motiu del 25 aniversari de l'Ateneu, que sortí pel gener de 1903.⁽¹⁶⁾

El 1879 l'Ateneu pagava l'ensenyament elemental de 150 alumnes menors de setze anys no socis de l'entitat. Donava

ensenyament elemental a 130 fills de soci amb classes diürnes i nocturnes. A més d'aquestes classes elementals també s'ensenyava llengua francesa, dibuix lineal, aritmètica. Tota aquesta activitat pedagògica es va mantenir fins als darrers temps; així, en el curs 1937-38 a més de mantenir-se els ensenyaments anteriors, aquests els veiem incrementats amb classes d'esperanto, solfeig, instruments musicals, català, mecanografia, taquigrafia i teniduria de llibres.⁽¹⁷⁾

II CONGRÉS D'ATENEUS I ASSOCIACIONS DE CULTURA, VILANOVA I LA GELTRÚ, 1912

El congrés del 1912 va ser preparat i organitzat, tal i com se li havia encarregat a l'anterior congrés, per l'Ateneu de Vilanova i la Geltrú.

El comitè executiu era presidit per Leopold Crusat i Prats, professor de l'Escola Industrial; assistit per dos vicepresidents, els senyors Francesc Sueé i Bolet, president de l'Ateneu, i Joan Ventosa i Roig, delegat de l'Ajuntament. Entre els vocals hi havia en Gustau Galceran, Pau J. Riera i Soler, Carles Boselli, Pere Soler i Bertot, Francesc Oliva i Almirall, Joan Rosich, Josep A. Ribot i Brunet, Josep Grau i Solanes, Francesc Garrigó, Josep Castany i Francesc Morgades. Julià Artigas i Calafell, com a tresorer de l'Ateneu, i com a secretaris Antoni Escofet i Pascual, Pere Fusté i Biel, Francesc Eivent i Miquel Girona.

El congrés va ser un èxit de participació. A part de diverses entitats de la vila, figuren com a congressistes col·lectius exactament 161, entre els quals hi havia 138 associacions, més tot un conjunt d'ajuntaments i diputacions. Totalitzaren 1.475 congressistes, d'ells 1.380 numeraris i 95 protectors.

El congrés vilanoví s'estructurà en diverses comissions, a saber: Comissió de Pedagogia, Educació Física, Comissió de Biblioteques i Vulgarització, Comissió de Ciències Físiques, Químiques i Naturals; Comissió d'Estudis polítics, Econòmics i Socials, Comissió d'Estudis Mercantils; Comissió de Vida Artística i una d'Excursionisme.⁽¹⁸⁾

L'objectiu d'aquest Segon Congrés d'Ateneus és «estudiar les bases en que deu fomentar-se, fins que deu realitzar i medís on aqueixos conductes que deu emprar l'associació lliure de caràcter cultural per a satisfer la seva finalitat: divulgar i enaltir la instrucció i l'educació i, conseqüentment, ennobrir la vida i l'esperit del poble».⁽¹⁹⁾

El dia 26 de maig se celebrà la sessió inaugural al Teatre Apol·lo, amb l'assistència dels presidents honoraris, Joan Braguer, alcalde de la vila; Josep Bertran i Musitu, diputat a Corts; Antoni Jansana, diputat provincial i delegat de la Diputació de Barcelona, i el director de l'Escola Industrial.

Les seccions de treball es van reunir als locals de l'Ateneu, Orfeó Vilanoví, Biblioteca Balaguer i teatres de la vila. S'aprofità l'avinentesa per a diverses excursions instructives i visites a llocs assenyalats de la ciutat; i diverses personalitats, entre elles Josep Agell, Francesc Ripoll, el doctor Serradell i Francesc Pujulà, pronunciaren parlaments i conferències.

La sessió de clausura va celebrar-se el dia 27 de maig de 1912 a primera hora de la tarda i hi assistí el governador civil de la província Manuel Portela Valladares.⁽²⁰⁾

En conjunt, però, no es pot dir que els resultats del Congrés d'Ateneus Catalans i Institucions de Cultura de Vilanova i la Geltrú fossin un veritable èxit, almenys quant a les conclusions i a l'operativitat d'aquestes.

La mateixa diversitat de condició i d'orientació ideològica de les entitats, corporacions i associacions presents al Congrés de Vilanova feia impossible la definició d'una via d'intervenció clara: monàrquics i republicans, catòlics i aconfessionals, capitalistes i socialistes s'obstaculitzaven i es neutralitzaven els uns als altres.

Les conclusions generals no foren gaire brillants: qualsevol motiu de polèmica més o menys dissonant en relació amb els vents dominants que bufaven va ser bandejat. Així, per exemple, una proposició en el sentit que «deuen ésser requerits especialment a concórrer al III Congrés Regional d'Ateneus i Associacions de Cultura, tots aquells organismes que per a cabre dintre de la

categoria d'«Ateneus» tenen com a base de sa missió la neutralitat», va ser oportunament deixada per a posterior resolució: com per art d'encantament al mig de la discussió d'aquest punt havia arribat el governador civil al qual es va cedir la presidència d'honor...⁽²¹⁾

Sens dubte una raó del progressiu apagament dels ateneus fou llur apoliticisme o neutralitat, renyida amb les exigències de l'època, i que els van portar a tota una sèrie d'actituds i d'iniciatives contradictòries.

LA SIGNIFICACIÓ DE L'ATENEU EN EL CONTEXT SÒCIO-CULTURAL DE VILANOVA I LA GELTRÚ

Al llarg dels més de cinquanta anys d'història de l'Ateneu de Vilanova, aquest ha tingut una gran significació en la vida cultural i social de la vila.

Va ser impulsat per homes tan il·lustres a Vilanova com Teodor Creus, advocat i historiador, fill de Barcelona, que s'establí a Vilanova i d'on fou alcalde, dirigí el *Diario de Villanueva y Geltrú* i presidí l'Ateneu en la seva primera etapa.

Però no es va limitar l'Ateneu a l'ensenyament de les classes obreres i a la divulgació de la cultura sinó que, des de bon principi, es disposà a prendre part en el joc d'emulacions que s'estava desenvolupant a la vila i va aportar la seva col·laboració a totes les empreses que Vilanova tenia entre mans. L'Ajuntament es va valer de l'Ateneu per presentar, mitjançant aquest, projectes de centres culturals, informes i organitzacions d'actes, que tramesos per l'Ateneu tenien vertadera vibració popular.

Un exemple n'és la Caixa d'Estalvis de Vilanova. La junta de l'Ateneu, alguns dels components de la qual feia temps que volien crear una caixa d'Estalvis a Vilanova, va dirigir-se a l'Ajuntament «solicitando que se dignase convocar á un buen número de personas de todas clases de la sociedad para tratar de la creación de la Caja, ofreciéndole su más decidida cooperación en tan noble empresa».⁽²²⁾ L'Ajuntament va convocar l'esmentada reunió el dia 9 d'octubre de 1877 i es creà una comissió que s'encarregaria de fer els tràmits per al definitiu establiment a la vila de la caixa. Aquesta

comissió era composta per D. Ramon Roig, D. Josep S. Sans, D. Miquel Guansé, D. Demetri Galceran i D. Teodor Creus. «Esta comisión revisó y modificó el primitivo proyecto de estatutos y reglamento en cuanto se creyó conveniente (...) quedando terminado el proyecto definitivo el 13 del mismo mes y siendo aprobado por el Ayuntamiento, quien lo remitió al Gobernador de la provincia para su interina autorización y al Gobierno de S. M. para la definitiva, juntamente con las ternas para la constitución de la Junta. Ambos asuntos fueron pronta y favorablemente despachados, el primero el 20 de dicho mes y el segundo en 23 de junio de 1878.»⁽²³⁾

Passats encara no dos mesos, es van inaugurar les oficines de la Caixa d'Estalvis de Vilanova, el 8 de desembre de 1877, que van ésser instal·lades en un local cedit per la junta de l'Ateneu de Vilanova.

L'Ateneu també va col·laborar en altres activitats, com l'organització d'un certamen literari amb motiu de la inauguració del ferrocarril, patrocinat per l'Ajuntament i celebrat el dia 29 de desembre de 1881.

Durant tota la seva llarga vida, l'Ateneu va tenir una gran activitat organitzant exposicions, conferències, cursets, etc., i donant acollida a iniciatives de caire cultural que anaven sorgint a la vila, tot ampliant les seves seccions. Va ser una institució que no es va encarcerar, sinó que estava realment vinculada al poble, a la dinàmica socio-cultural de Vilanova i la Geltrú

CONCLUSIONS FINALS

Les conclusions a què he arribat després d'aquest intent d'estudi de l'Ateneu de Vilanova i la Geltrú són:

En primer lloc constatar que tots aquests casos de cultura obrera i popular han estat iniciatives extraoficials i extraacadèmiques. Després que la Cultura —amb majúscules— era volguda i enal·lida per tots els sectors de l'espectre polític i social de l'època, en la pràctica eren les formacions populars i obreres, reformistes i revolucionàries, les més conseqüents i voluntarioses en la consecució o prosecució d'una tasca cultural més o menys

profunda i coherent. Això per dues raons bàsicament. En primer lloc, la burgesia ja tenia els seus centres de cultura mitjana i superior —instituts, universitats— on enviar els fills. En canvi els obrers i camperols pobres —i fins a un cert punt la petita burgesia i capes menestrals urbanes— tenien molt més difícil l'accés als centres de cultura. Per això era molt important per a la classe obrera la producció i l'adquisició d'una cultura al marge dels canals acadèmics.

Tanmateix moltes circumstàncies han canviat en tots els nivells: tècnic, econòmic, social i polític. El capitalisme de mitjana i petita empresa va reculant enfront de la tendència a la concentració monopolista i a les estructures multinacionals. La cultura de masses anterior a la Guerra Civil, fraccionada i disgregada, ha hagut de cedir terreny a una tendència cap a una estandarització. D'altra banda, l'Estat ha augmentat la seva influència en tots els nivells i sobretot en l'influent terreny escolar.

Una altra diferència amb la preguerra és la reducció de l'analfabetisme mecànic (llegir i escriure), paral·lelament a una creixent alienació, a una manca d'esperit crític, propiciada pel mateix tarannà de la societat consumista. Els canals culturals autònoms (no controlats) eren més abundants i per tant la capacitat individual i col·lectiva de control crític i d'expandiment cultural potser era més elevada.

Finalment gosaria dir que l'experiència dels ateneus és estimulante, en primer lloc, perquè posa de manifest, en general, una cultura entesa, no com a palanca de promoció social i individual, sinó sobretot com a projecte d'emancipació col·lectiva. I en segon lloc, pel fet de la seva mateixa espontaneïtat i organització des dels sectors no oficials.

NOTES

- (1) Article *Ateneu* de Joan Alegret a la *Gran enciclopèdia catalana*.
- (2) Arxiu Municipal. Carpeta Hermandades, Cofradías, Casinos, etc. L'Aprovació del governador civil té la data del 8 de juny de 1877.
- (3) Aquest article, no l'he pogut consultar directament. Informació obtinguda de l'escrit publicat al *Diari de Vilanova* del 16 d'abril de 1977 amb el títol *L'Ateneu de Vilanova*, d'Albert Virella i Bloda.
- (4) Arxiu Municipal. Carpeta de Hermandades, Cofradías, Casinos, etc.

- (5) *Diario de Villanueva y Geltrú* del 20 de gener de 1881.
En ell es fa la crònica de l'assemblea de socis de l'Ateneu, en la qual és parla de la gestió feta per la junta directiva presidida pel pare Eduard Llanes per aconseguir la fusió dels dos ateneus existents a Vilanova (el més antic de 1877 i amb un caire més paternalista, potenciat per la burgesia i els intel·lectuals de l'època, i l'Ateneu Obrer, de caire més radical). Annex I.
- (6) Comentari recollit en l'apartat *Perfeccionament obrer* de la revista editada en commemoració del setanta-cinquè aniversari de l'Escola Industrial de Vilanova i la Geltrú.
- (7) Article 2.º del títol 1.º dels estatuts de l'Ateneu de Vilanova, aprovats el 10 de gener de 1882. Annex II.
- (8) Article 6º dels mateixos estatuts.
- (9) Article 12º dels mateixos estatuts.
- (10) *Diario de Villanueva y Geltrú* del 20 de gener de 1881.
Xifra esmentada en l'exemplar del Diari, quan quantifica l'assistència de socis a l'assemblea extraordinària. Annex I.
- (11) Capítols III i IV de «los deberes de los socios» i «De la admisión de socios» del reglament de l'Ateneu Obrer de Vilanova i la Geltrú de l'any 1879.
- (12) *Diario de Villanueva y Geltrú* del 13 de març de 1881. Segons he pogut llegir en el diari es reproduïx l'article de la revista històrica extret del *Diluvio*, on s'expliquen les excavacions i troballes de Sant Miquel d'Olió. De l'Ateneu vilanoví diu: «[...] Un nuevo actor acaba de tomar parte en esta causa, con una independencia de criterio y un afán investigador que nos induce a pensar algún resultado positivo de sus pesquisas y conclusiones. Nos referimos al Ateneo de Villanueva y Geltrú, que ha tomado muy a pecho la solución del enigma, considerándolo de mucho interés para la historia de aquella población por haber juzgado los que ponían a Cartago Vetus en Olió, que Villanueva debió ser, en remotos siglos, un surgidero de naves cartaginesas (...).
«Como quiera que sea, sus trabajos honran sobremanera a los villanoveses, pues demuestran que no se contentan en ejercer su proverbial actitud en las lides de la industria, pues también saben conquistar los laureles de la ciencia (...).»
- (13) Segons la publicació del *Certamen Literari-Artístico*. 25 d'octubre de 1885.
- (14) Segons es puntualitza en la circular de participació al II Certamen Literari i Artístic, organitzat per l'Ateneu. Biblioteca V. Balaguer.
- (15) Segons es llegeix a la pàgina 15 del n.º 72 del *Butlletí de l'Associació d'Alumnes Obrers de l'Escola Industrial de Vilanova i la Geltrú*: «A la sala de lectura de l'Ateneu s'hi troben les següents publicacions: Diàries: 'La Vanguardia', 'La Veu de Catalunya', 'La Publicitat', 'La Nau' (no sempre) i 'El Matí', de Barcelona; 'El Sol', de Madrid; 'El Mundo', de l'Havana (algunes vegades).
«Periòdiques: 'Diario de Villanueva y Geltrú', 'Democràcia' i 'Estela' de Vilanova; 'La Semana', de l'Havana; 'Sòller', de Mallorca; 'Acción, Despertad, Treball, Acción social obrera', 'Tierra y Libertad', 'Acción cooperatista' i 'La Rambla de Catalunya', de Barcelona; 'El Eco de Sitges' i 'La Punta', de Sitges; 'El Baix Penedès', de El Vendrell; 'Gasetta de Vilafranca', 'La Terra', 'Terrassa', 'Turismo y Deportes', 'Edicions proa' i 'La Mola'.
Tot això a més de gran nombre de butlletins i revistes. Any 1930.
- (16) El butlletí es va imprimir en diferents llocs: a la impremta del Ferrocarril primer,

després a la Impremta Josep A. Milà i en els darrers temps a la Impremta del *Diario*. S'editava en idioma bilingüe i la capçalera era de tipus tipogràfic, sense il·lustrar. Annex III.

- (17) Segons es pot llegir en el cartell de propaganda del curs 1937-38 que va editar l'Ateneu. Biblioteca V. Balaguer.
- (18) Segons el qüestionari de temes del II Congrés d'Ateneus i Associacions de Cultura de 1912. En ell podem veure les diferents comissions. Annex IV.
- (19) Article primer del reglament del II Congrés d'Ateneus i Associacions de Cultura 1912.
- (20) Programa del II Congrés d'Ateneus i Associacions de Cultura de 1912. Annex V.
- (21) En la memòria del II Congrés d'Ateneus i Associacions de Cultura de 1912, a la pàgina 38 podem llegir:
«(...) Solicita aclaracions el Sr. Comes i Domenech sobre l'alcancç de la paraula 'neutralitat'. El Sr. Simó li contesta,
«Se sospén momentàneament la discussió per l'arribada del Excm. Sr. Governador Civil a qui el Sr. Crusat cedeix la presidència».
- (22) Segons es pot llegir a la pàgina 329 de la *História de Villanueva y Geltrú*, de JOSEP COROLEU i INGLADA.
- (23) Ídem., pàgina 330.

Annex II. Estatuts de l'Ateneu de Vilanova i la Geltrú, aprovats el 10 de gener de 1882.

ESTATUTOS DEL ATENEO DE VILANOVA Y GELTRÚ.	ESTATUTOS. TITULO I Nombre, objeto y medios de la Asociación. Artículo 1.º Esta sociedad se denominará "ATENEO DE VILANOVA Y GELTRÚ." Artículo 2.º Su objeto es cultivar las ciencias, las letras y las artes, estrechar los vínculos de amistad y confraternidad entre los individuos que á ella pertenecen, aproximar las clases sociales, y promover el perfeccionamiento moral y el fomento de los intereses materiales. Artículo 3.º Para la realización de estos propósitos el Ateneo sostendrá clases de enseñanza variada, acomodada á las necesidades de la población, habrá conferencias, creará una biblioteca y cuanto considere oportuno para el logro de su objeto.
Artículo 4.º Cuando la Junta Directiva juzgue necesario, el Ateneo creará exposiciones públicas en materias agrícolas e industriales, en las que podrán ser capotadores así los socios como los que no lo sean. Artículo 5.º En el Ateneo solo se admitirá lo concerniente á literatura, artes, ciencias y agricultura. Artículo 6.º Queda prohibida toda discusión política ó religiosa en el seno de la Sociedad. Artículo 7.º En el Ateneo podrá exhibirse en café para recreo de los señs socios, en el que solo se permitirán los juegos de ajedrez, naipes y dominó, y aun como simple pasatiempo. TITULO II De los Socios. Artículo 8.º Los individuos nel Ateneo se dividirán en	Socios de número y Socios protectores. Los Socios de número los que satisfagan como cuota anual dos pesetas mensuales, y los que pertenecan á las que constituyan una sola cuota de cinco ó más pesetas, á los que por conducto de un amigo ó otro, el Ateneo del Ateneo, fueren considerados por la Junta directiva como tales. Artículo 9.º Todos los Socios podrán asistir á las sesiones que celebre el Ateneo, delando desempeñar los cargos que les sean conferidos. Artículo 10. Para ingresar como Socio en el Ateneo se necesita ser propuesto por dos Socios de la Junta Directiva, que resuelva sobre su admisión por mayoría de votos. Admitido, deberá aceptar y cumplir los Estatutos, Reglamentos y acuerdos del Ateneo, y contribuir al sostenimiento del mismo mediante la entrega de dos pesetas mensuales, réntas y la cuota que mensualmente le correspondan. Artículo 11. La Junta Directiva dará de baja del Ateneo al

Será que adeude tres mensualidades y compensará á aquel que por su conducta se haga indigno de pertenecer á la Sociedad

TÍTULO III

De la Junta Directiva.

Artículo 12

Para el gobierno del Ateneu habrá una Junta Directiva compuesta de un Presidente, un Vice-Presidente, un Secretario primero, otro segundo, un Tesorero, un Bibliotecario con cargo de Archivero y nueve Vocales. La duración de la Junta y la manera de reelección se determinará el Reglamento.

Artículo 13

Son obligaciones de la Junta Directiva representar al Ateneu en todos los casos, hacer cumplir los estatutos y Reglamento, interpretar los puntos dudosos y ejecutar los acuerdos, formar el Reglamento interior, dando conocimiento de él y de sus variaciones al Ateneu y sometiéndolo á su aprobación, decidir sobre el paso y conservación de los documentos que recibidos de la conservación del local del archivo, de la biblioteca y de cuanto pertenezca al Ateneu, disponer

la administración económica, dando cuenta de todos sus actos al terminar su mandato en una Memoria en la que se resúmen aquellos, y en un balance general.

Del Presidente.

Artículo 14

El Presidente dirigirá la administración de las sesiones ordinarias y extraordinarias, presidirá todos los actos y sesiones, dirigirá la discusión en las mismas, firmará los actos y documentos y dará ordenes para el pago de las cantidades presupuestadas por la Junta Directiva.

Del Vice-Presidente.

Artículo 15

Siempre que el Vice-Presidente tenga que sustituir al Presidente, tendrá las mismas obligaciones que este.

Del Secretario primero.

Artículo 16

El Secretario primero llevará, así de todas las sesiones celebradas por la asociación o

por la Junta Directiva, extenderá las comunicaciones, según acuerde esta, firmará todos los documentos, llevará un registro de votos, custodiará el sello y los documentos, los cuales ordenará y remitirá al archivo, llevará el sin comitido, y firmará la memoria que ha de presentarse á la Junta Directiva según el artículo 13.

Suplirá al Secretario primero en los casos de enfermedad ó ausencia el Secretario segundo.

Del Tesorero.

Artículo 17

El Tesorero llevará el libro y custodiará los fondos del Ateneu y pagará las sumas acordadas por el Presidente dando cuenta á la Junta Directiva cada trimestre ó siempre que ésta lo acuerde, de su gestión económica, y formará el balance á que se refiere el artículo 15.

Del Bibliotecario Archivero.

Artículo 18

El Bibliotecario cuidará de la conservación y aumento de la biblioteca y archivo, coleccionando las obras ó publicaciones que adquiere el Ateneu, y formando sus correspondientes índices.

TÍTULO IV

De las Sesiones.

Artículo 19

El Ateneu celebrará dos clases de sesiones: particulares ó de Junta Directiva, y generales ó de la asociación.

Las particulares se celebrarán mensualmente y extraordinariamente siempre que fuese preciso. Las generales ó de asociación, siempre que la Junta Directiva las conceptúe convenientes, ó la pidan por escrito veinte socios, manifestando el objeto de la reunión, á la cual sólo podrá oponerse la Directiva por unanimidad de votos.

Artículo 20

El orden que deba seguirse en las sesiones generales y el tiempo que deberán durar, lo determinará el Reglamento.

Artículo 21

Todos los trabajos que hayan de hacerse en Sesiones públicas, ya sean de inauguración ó de cualquier otra especie, se leerán antes en Junta de gobierno, á fin de que puedan hacerse las su-

presidentes, asesores y representantes que se requieran necesarios, procediendo asimismo de acuerdo con los autores ó con sus representantes debidamente autorizados. Disposiciones generales. Artículo 2º No podrá hacerse variación alguna en el texto ó en alguna de las partes de estos Estatutos sin que proceda proposición firmada por siete Socios, y que el Ateneo lo tome en consideración en sesión convocada para este objeto, rectorando el artículo 2º. Para que pueda considerarse ejecutiva la variación, deberá haber reunido la mayoría de los votos de los socios presentes a la convocatoria, siempre y cuando este número forme la mayoría de la Sociedad; y fuera de este caso, después de segunda ó tercera convocatoria, que se harán con ocho días de intervalo, siendo después ejecutivo el acuerdo tomado por los asistentes. Cualquiera variación en el texto ó parte de estos Estatutos debe obtener la aprobación de la autoridad competente.	Villanueva y Geltrú 10 de Enero de 1983 <table> <tr> <td>EL VICE PRESIDENTE</td><td>EL SECRETARIO</td></tr> <tr> <td>Francisco Ussel</td><td>Enrique Puig</td></tr> </table> Se aprueban estos Estatutos. Barcelona 10 Enero de 1983 EL CONSERVADOR Morera. (Hay un sello)	EL VICE PRESIDENTE	EL SECRETARIO	Francisco Ussel	Enrique Puig
EL VICE PRESIDENTE	EL SECRETARIO				
Francisco Ussel	Enrique Puig				

Annex III. Facsímil de la capçalera del *Boletín del Ateneo de Villanueva y Geltrú*.

NÚM. 1.

1.º DE ABRIL DE 1983

AÑO I.

BOLETÍN

DEL

ATENEU DE VILLANUEVA Y GELTRÚ

ORGANO OFICIAL DE LA ASOCIACIÓN

Annex IV. Reproducció del qüestionari de temes del II Congrés d'Ateneus i Associacions de Cultura, de Vilanova, el 1912.

Dies 25, 26 y 27
de Maig de 1912

QUESTIONARI DE TEMES

2

COMISSIÓ DE PEDAGOGIA

Lloc de revulsió: ATENZU

PERSONENT. D. Joan Bardina.

VISNENSKAYA, D. B., VIKHOREV, D., VIKHORY SUGAN

TEMES OPICIAIS

- 1) Llengües a usar en les Escoles dels Ateneus ... Ponent, D. Lluís Juv y 1914.
- 11) El problema de la conducció en els Ateneus y Associacions de Cultura. - Ponent, D. Joan Lluís Lluís.
- 12) Relacions de l'Escola amb les famílies. - Ponent, D. Carme Gacarra.

TEMES RECOMANATS

- III) Estalvi escolar y instrucciones similares.

COMUNICACIONS ANUNCIADA

Educación e instrucción, trabajo y economía.-
Buenos Aires: Los Andes Surul.

COMISSIÓ D'EDUCACIÓ FÍSICA

2. loc de studiu: ORPEO YILANOVŤ

PRESIDENT, D. Elad Horn.

VISITING-AGENTS, D. J. Elias Junco y D. Artur Galcerán.

TEMES OFICIALS

- 1 : Conveniència d'ampliar l'actuació de les Associacions de Cultura ab l'educació física.- Ponent, Dr. Enrich Nadal.

1

- 117 El Sport com a complement del treball intel·lectual i la influència en la civilització moderna. - Ponent, Dr. J. Elias Junco.

COMUNICACIÓNS ANUNCIADAS

- 1 - Els chautauques americans. - Ponsori, 1). Lliga Home.
- 11 - Higiene de la vista en les Escoles. - Ponsori, 1906. Escrit per Joseph C. Dunn, F.R.C.S.

COMISSIÓ DE BIBLIOTEQUES
Y VULGARISACIÓ

13. J. K. W. LEE, L. H. H. CHAN, and C. H. CHAN, *Macromolecules*, **19**, 1031 (1986).

$$\text{Kleinman } = \frac{1}{2} \left(\frac{1}{\text{Kleinman}} + \frac{1}{\text{Kleinman}} \right)$$

ANASTASIOU, S. D., SAKELLARI, A. and KALYVAS, C. D. 1999, *Journal of Fish Diseases*

TIMES OFFICIALS

- I - Metodisació del catàlisi pel llibre. Contribució de les Associacions culturals. - I. Planes, D. Manuà, de Muntaliu.
- II - La conferència considerada com a procediment de pedagogia social. Lo que és i lo que debería ser la conferència en Catalunya. - Planes, D. Marcel·lin. - Damagosa.
- III - Conveniència de que en les entitats culturals, especialment les de caràcter popular, se formessin escoles d'adults i cada una de les diverses activacions (conferències, biblioteques, ensenyaments, cursos, etc.). - Planes, D. Marcel·lin. - Damagosa.

4

- IV Les petites bibliothèques des peuples. Un projet de législation. - Peter A. B. Sengupta, New Delhi.

COMISSIÓ DE CIÈNCIES FÍSQUES,
QUÍMIQUES I NATURALS

Keywords: *children, adolescents, parents, family, child abuse, child neglect, child maltreatment, child welfare, child protective services, child abuse prevention, child abuse investigation, child abuse assessment, child abuse intervention, child abuse treatment, child abuse recovery, child abuse prevention, child abuse investigation, child abuse assessment, child abuse intervention, child abuse treatment, child abuse recovery*

Keywords: social support; coping strategies; depression

[illegible]

YES/NO/UNKNOWN

1. Interacción y prácticas de los segmentos étnicos del congreso de Mesoamérica de despojar la colaboración íntima y diario de las Asociaciones de cultura aborígenes y diáspora, a través de la convergencia de los sectores en la búsqueda de la cultura nacional. (Molina, Dr. El Centro de Estudios de la Cultura y el Patrimonio).
 2. Manera de actuar el personal docente para la enseñanza de los científicos, filósofos, políticos y sociales en los ámbitos, a la vez que se logra la difusión de aquellos científicos en los mejores programas de la cultura. (Pérez, Dr. José María Vázquez).
 3. Manera de actuar en los ámbitos de la geología, minería, flora y fauna, paisajes. Muevas y cambios que se dan en el ámbito. (Pérez, Dr. El Centro de Estudios de la Cultura y el Patrimonio).
- En los ámbitos regional y estadísticos de la Universidad de la cultura, se han realizado en los últimos años los siguientes trabajos:

Annex V. Reproducció del programa del II Congrés d'Ateneus i Associacions de Cultura, Vilanova i la Geltrú, 1912.

 Dies 25, 26 y 27 de Maig de 1912 PROGRAMA	II Congrés Regional d'Ateneus y Asociaciones de Cultura PROGRAMA DISSABTE, DIA 25 A les sis de la tarde: Sessió preparatòria, Constitució de la mesa presidencial del Congrés y elecció de President. — Local del Ateneu. A les nou i mitja del vespre: Sessió inaugural. Memòria del Secretari del Congrés, Discurs d'obertura. — Teatre Apolo. A les onze: Inauguració de la Manifestació artística vilanovina en el local del Ateneu. DIUMENGE, DIA 26 A les vuit i mitja del matí: Homenaje de Continuant. Les Comissions de Pedagogia, Ciències, Estúdis polítics y Cultura Bàsica se reuniran en l'Ateneu.
Les de Educació Física y Excursionisme, en l'Orleó Vilanoví; les de Biblioteques y Vida Artística, en el Museu-Biblioteca Bataguer; les de Estudi mercantils y Cultura Agrícola, en el Foment del Treball. A les dotze: Visita a l'Escola Industrial. A les tres de la tarde: Conferències ab projeccions d'Excursionisme, a càrrec de D. César A. Torras; de Vulgarisació científica per mitjà del cinematògraf, a càrrec de D. Joseph Agell. — Es projectaran les següents pel·lícules: «La visió», «Com nascon, viven y mueren las plantas», «Circulació de la sang», «Sangre humana», «Sangre de oxigen», «Movimiento ambiduo de un leucocito», «Venim del agua sobre la sangre», «Spermatocitos peludos», «El agua», «El vino», «El cristal», «Cuerpo», «La vida», «Vida marina» y «Contra la fiebre amarilla». — Publicació del llibre del Concurs de pinades. — En el Saló Teatre del Casino Artesa. A les cinc: Festival d'Educació Física en la pista de l'Esport. Partit de Football entre Athletic-Montserrat y Sporting-Nens. Partit de Base-ball. Carreres a peu, de velocitat y d'obstacles. Campionat de salt. Hurdles. Exercici de gimnasia rítmica. Concurs de bicicletes alomrades. Al que resulti guanyador en el Campionat de salt, se li regalarà una artística copa, essent necessari per a aconseguir la propietat definitiva, obtenir dos anys seguits el títol de Campió. En les carreres d'obstacles, velocitat, football y Concurs de bicicletes se concediran premis.	DILLUNS, DIA 27 A les vuit i mitja del matí: Homenaje de Continuant. A les dotze: Visita a la Biblioteca Museu Bataguer. Conferència a càrrec de D. Frederic Puig i Vilanova. A la una i mitja: Desquens-nòctil. A les quatre: Sessió de conclusions. A les cinc: Sessió de clausura. — Discurs de clausura per D. Salvador Albert. Les dignes sessions tindrán lloc en el Teatre Apolo. A les sis i mitja: Festival coral en la plaça de Girona y Ferrán. • • • NOTES: S'agraïa la presentació del llibre de Congressos per la missió de Vilanova i la Geltrú a les aules del Congrés. El Comité s'encarrega de l'organització dels Ateneus i Artístics per les persones invitades. Per a la sessió inaugural se reserven, a més, les dos primeres rengles de butaques. (M. F. VILANOVA I LA GELTRÚ)

BIBLIOGRAFIA

JOSÉ M.ª FREIXA OLIVAR, *Anales de Villanueva y Geltrú* (1850-1880), editats pel Centre d'Estudis de la Biblioteca-Museu Balaguer, Vilanova i la Geltrú, 1959.

JOSEP COROLEU I INGLADA, *Historia de Villanueva y Geltrú*, el Cep i la Nansa, Edicions, Vilanova i la Geltrú, 1979 (primera edició del 1879).

Pairalia, Vilanova i la Geltrú, 1949.

Certamen Literari-Artístic (25 d'octubre de 1885), Imp. Josep A. Milà, Vilanova i la Geltrú, 1886.

II Congrés d'Ateneus y Associacions de Cultura, editat per l'Ateneu de Vilanova i la Geltrú, Vilanova i la Geltrú, 1912.

PERE SOLÀ, *Els ateneus i la cultura popular a Catalunya* (1900-1939), Edicions La Magrana, col. Els orígens, Barcelona, 1978.

P. COMES I ALTRES, *Història contemporània de Catalunya*, Editorial Teide, Barcelona, 1978.

Diario de Villanueva y Geltrú, volums dels anys 1881 i 1912.

Butlletí de l'Associació d'Alumens Obrers de l'Escola Industrial de Vilanova i la Geltrú, anys 1929, 1930 i 1931.

Arxiu Municipal de l'Ajuntament de Vilanova i la Geltrú.

Gran enciclopèdia catalana.
